

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVA23
VT23
Handledare: Hanna Ekström

Svensk socialdemokrati, grundskolans läroplan och dess förändringar 1962-2022

Ulf Liljedahl
Emelie Anduri

Abstract

Denna uppsats tar upp och diskuterar socialdemokratins utveckling i Sverige utifrån grundskolans läroplaner. Vi har undersökt förändringen i socialdemokratins i Sverige och dess ideal. Genom att jämföra läroplanerna 1962 och 2022 och sedan med hjälp av en kvalitativ textanalys och teorier om vad socialdemokrati är har vi undersökt dess utveckling under 70 år och även till viss del läroplanernas förändring från 1962-2022. Uppsatsens slutar med att vi diskuterar skillnaden mellan läroplanerna och sedan hur socialdemokratins förändrats och konstaterar att man kan se en förändring i socialdemokratins utifrån läroplanerna och diskuterat att även om socialdemokratins kan ha ändrats i vissa delar finns värdena kvar och till viss del även utvecklats finns mycket av den klassiska socialdemokratins kvar i vårt samhälle och läroplanerna som vi använder för att utbilda framtidens elever.

Nyckelord: Socialdemokrati, Politik, Läroplan, Skolan

Antal ord: 6023

Innehållsförteckning:

Abstract

Innehållsförteckning:

Introduktion	1
1. 1 Bakgrund och problemformulering	1
1.2 Syfte	1
1.3 Frågeställning	1
Forskningsläge	2
2.1 forskningsläge	2
Teori och ramverk	3
3.1 Teori och ramverk	3
3.2 Begrepp	3
Metod och material	4
4.1 Metod	4
4.2 Material	4
4.3 Avgränsningar	4
Analys	5
5.1 Läroplan 1962	5
5.2 Läroplan 2022	6
Diskussion	10
6.1 Diskussion	10
6.2 Jämförelse	11
Resultat	12
7.1 Resultat och avslut	12
Referenser	12

Introduktion

1. 1 Bakgrund och problemformulering

Sedan 1960-talet har mycket förändrats både i världen och i Sverige. Vissa saker som existerar och används idag sågs som omöjliga att uppnå på 60-talet. Digital media existerar och används, vi har landat flera personer på månen och vår värld både teknologiskt och politiskt ser annorlunda ut än den gjorde 1960. Man kan argumentera att Sverige präglades av idén om folkhemmet och den svenska socialdemokratin. Men likt de flesta politiska idéer och organisationer har den svenska socialdemokratin förändrats. Ett sätt att undersöka denna förändring är genom en kvalitativ textanalys av förändringarna i läroplanen mellan 1962 och 2022. Sverige har länge varit ett land med socialdemokratiska rötter, detta är främst tack vare då vi primärt haft socialdemokratiska regeringar, 1920 skapade socialdemokratiska partiet sin första regering (Regeringskansliet, u.å.) och även om de borgerliga traditionellt var emot dem hade de starkt väljarstöd och ganska flexibel politik (Berman, 2006, kapitel 7 summary) i ett land med många arbetare vilket gjorde att partiet lyckades hålla sig fast. 1928 formulerade Per Albin Hansson sin vision om folkhemmet som var prevalent länge i Sverige (Riksarkivet, u.å). På mitten av 1990-talet minskade socialdemokraterna vissa av dessa folkliga programmen (Socialdemokraterna, u.å). Sedan valet 2006 minskade deras popularitet och det blev en högerregering (Socialdemokraterna, u.å). Alltså kan man säga att socialdemokratin förändrats sedan dess grundande, delvis på grund av att de flesta ideologier förändras över tid, men kan man se det genom till exempel läroplaner?

1.2 Syfte

Huvudsyftet med den här artikeln är i grunden och botten att undersöka hur den svenska socialdemokratin förändrades i Sverige genom att göra en kvalitativ textanalys av hur läroplanen förändrats mellan 1962 och 2022 (vi har gjort en avgränsning med fokus på grundskolan). Syftet med detta är att få en mycket djupare förståelse för hur fokuset kan ha förändrats i grunden, och att ge en uppfattning om hur skolan har förändrats genom åren, men främst om hur den svenska socialdemokratin förändrats.

1.3 Frågeställning

Som tidigare nämnts är frågeställningen “Hur svenska socialdemokratin förändrats med fokus på skolan” och som tidigare nämnts, har vi i huvudsak fått göra ett antal begränsningar. Exempel på dessa är för det mesta fokus på endast en analys av grundskolan och avgränsning av material, även om vi har tillgång till alla läroplaner som framförts genom åren, behövdes avgränsningar för att vi skulle kunna få en så bra och tydligt formulerad frågeställning som möjligt som dessutom var möjlig att göra en bra undersökning av inom vår tidsram.

Forskningsläge

2.1 forskningsläge

En del forskning kring just skolans utveckling finns och en snabb undersökning av Lund student papers och olika forskningsplattformar visar detta. Exempel är delen av boken “What Works in Nordic School Policies” där Sundberg diskuterar läroplanens utveckling (Sundberg, 2021). Även socialdemokrati (den ideologi och politiska tankesätt som präglat stor del av Sverige) har det forskats mycket om. Som till exempel socialdemokratin i Europa under 2000 talet (Longo, Overend, 2022). Men just hur ideologi förändras med inriktning på skolan är ett forskningsområde som ger intrycket av relativt lågt intresse för forskning.

Teori och ramverk

3.1 Teori och ramverk

Socialistisk teori är något komplicerad, redan sedan dess uppkomst och bortkoppling från Marx har det funnits olika tolkningar och verk dedikerade till socialistisk teori, kommunistisk och allt däremellan. Den teori som används här är "The Political Theory of Social Democracy" (Levine, 1976) som diskuterar den politiska teorin om socialdemokrati. I boken diskuterar Levine socialdemokrati utifrån en annan statsvetare (C.B Macphersons) kritik av den individualistiska liberala demokratin (Levine, 1976, s 183). Men vi skall även använda oss av "The Oxford Handbook of Political Ideologies" och kapitlet om socialdemokrati som i sin tur ger en mer förenklad vy om socialdemokrati och delarna inom ideologin.

Enligt dessa uppstod socialdemokrati i runt slutet av artonhundratalet med arbetarrörelserna i nordvästra Europa, var det fanns både en snabb industrialisering och en långsam framväxt av liberal konstitutionalism och demokratiskt medborgarskap. Detta skapade en komplex struktur av både begränsningar och möjligheter för arbetarrörelsen som skilde sig från de i södra och östra Europa. Här kunde arbetarklassens politiserade delar bygga mäktiga politiska partier och fackföreningar vilka de hoppades skulle leda till avskaffandet av den djupa fattigdom och sociala förtryck som de ansåg vara ofrånkomliga konsekvenser av industrialiseringen. (Freeden, Stears, 2013, s 349)

Socialdemokratin har ofta setts som en kompromiss mellan kapitalism och socialism, men är i själva verket en ideologi i sin egen mening. Teorin vilar på en vilja att urholka de förhållanden som leder till lidande och förtryck, vilka dess förespråkare menar fötts ur oreglerade marknadskrafter, genom att begränsa och få demokratisk kontroll över marknaden. Det kan därför därför provisoriskt socialdemokrati som en ideologi som att föreskriva demokratiskt kollektivt agerande för att utvidga de demokratiska principerna om frihet och jämlikhet från den politiska sfären till att även inta sfärerna av ekonomi och samhälle. (Freeden, Stears, 2013, s 348) Levine definierar ideologin dock även mer specifik som den borgerliga praktikens vänsterflygel, rotad i arbetarrörelsen som ett försök till att ersätta kapitalismen, vilket under senare tid utvecklats till ett försök att reformera och hantera den. (Levine, 1976, s 192)

3.2 Begrepp

Det finns även begrepp som tas upp i denna uppsats

Folkhemmet: Ett begrepp myntat av Per Albin Hansson 1928. Det innebär att man talar om ett gemensamt hem, folkhemmet, medborgarhemmet "han ville understryka att hemmets grundval är gemensamheten och samkänslan" (Socialdemokraterna, okänt publiceringsdatum). Folkhemmet innebär ett samhälle för folket och präglas av jämlikhet på alla plan.

Folkhems lingvistik: Begrepp och termer som kan kopplas till den socialistiska tanken om folkhemmet och socialdemokratin.

Metod och material

4.1 Metod

Flera metoder hade kunnat användas för att besvara frågeställningen, men under uppsatsens gång har vi bestämt att en textanalys av läroplanerna är det bästa tillvägagångssättet. Tanken med metoden är att använda teorin och utifrån den läsa de olika läroplanerna (1962-2022) och se socialdemokratins förändring.

Nackdelar med denna metod finns, På 60-talet var folkhemmet fortfarande ett populärt begrepp och den "socialdemokratiska" andan var mer prevalent i texter, idag har Sverige både haft regeringsbyte men även politiker fokuserat (kan man argumentera) på att ha mindre fokus på politiska slagord. Detta kan försvåra metoden då det blir svårare att se vad som är tydligt politiskt eller inte av läroverket.

Metoden som vi nämnt tidigare skall användas är textanalys. Utifrån textanalysen ska vi undersöka socialdemokratins utveckling. Detta är genom att läsa läroplanerna och identifiera olika förändringar i svensk socialdemokrati under de 70 år mellan dessa läroplaner skrevs.

4.2 Material

Materialet som ligger i fokus för detta arbete är läroplanerna lgr 62 (1962) och lgr 2022 (2022). Dessa material är det stor del av arbetet baseras på. Detta material har sina styrkor respektive svagheter, då läroplanerna är tänkt att vara opolitiska och inte direkt lägger fram en åsikt kan man argumentera att materialet är neutralt. Svagheter finns dock, mycket av materialet är då beroende av tolkning och dock kan man argumentera att då regeringen anger ramarna för skolverket är materialet politiskt.

4.3 Avgränsningar

Under arbetets gång har vi behövt göra avgränsningar. Som tidigare nämnts valde vi att till exempel bara kolla på läroplan 1962 och 2022 för att delvis förenkla arbetet men även göra det görbart. Under den senare delen av arbetet insåg vi även att vi primärt vill fokusera på de första två bitarna i respektive läroplan 1962 (mål och riktlinjer samt allmänna anvisningar) och läroplan 2022 (Skolans värdegrund och uppdrag samt övergripande mål och riktlinjer). Denna fokus är på grund av att det senare i läroplanerna främst är fokus på individuella kurser och dess planer och vi vill ha en helhetsbild, en annan anledning är tid, att läsa en en hel läroplan på ca 200 sidor försvårar arbetet vilket är därför vi gjorde denna avgränsning.

Analys

Detta kapitel delas in i två delar, respektive läroplan och dess analysering utifrån teorierna nämnda ovan på ett särskilt stort sätt. I analysen har vi även fokuserat främst på tre olika teman: språket, demokrati och elevens roll i samhället och allmänt socialdemokrati och dess förekomst i läroplanerna, demonstrering att i analysen har vi även fokuserat främst på tre olika teman: språket, demokrati och elevens roll i samhället och allmänt socialdemokrati och dess förekomst i läroplanerna, vilket är tämligen betydande.

5.1 Läroplan 1962

Läroplan 62 kom ut 1962 och var den första läroplanen skapad för grundskolor i Sverige. Läroplanen beskriver sitt och skolans mål och riktlinjer "I centrum för skolans fostrande verksamhet står den enskilda eleven. Att hjälpa varje elev till den allsidiga utveckling är riktpunkten för skolans arbete" (Skolverket, 1962, s13). Läroplanen går vidare med att beskriva "den enskilda människan är i sin kontakt med omvärlden också medmänniska och medborgare. Hon är medlem av familj och kamratkrets, och hon är samhällsmedlem." (Skolverket, 1962, s13). Redan så pass tidigt i texten kan man argumentera att man kan se bitar av den socialistiska lingvistikens begreppet "kamrat". Läroplanen går vidare med allmänna anvisningar för skolans verksamhet och tar direkt upp att det är hemmet som är huvudansvariga för barnets uppfostran medan skolans roll är att utveckla växandet (är oklart exakt vad de menar med växande men man kan anta det betyder barnets utveckling?). Även i slutet av allmänna anvisningarna diskuterar läroplanen föräldramöten och hur föräldraföreningar kan skapa en gemenskap och solidaritet. Även här kan man argumentera att den har socialistiska inslag, kanske inte gällande begrepp, men solidaritet och gemenskap är ofta begrepp som folkhemmet kännetecknar. Å andra sidan kan man argumentera att kamrat inte används som politiskt begrepp utan är bara ett ord som ska betyda någon närmare bekantskap. Läroplanen tar även upp värdet av solidaritet och att samlevnaden i ett demokratiskt samhälle (Skolverket, 1962, s 16). Språket är ganska formellt och ger intrycket av en mall på sättet hur eleven ska "se ut" i slutet av sin utbildning. Man kan argumentera att dagens läroplan är mer fokuserad på att ge eleven verktyg som till exempel källkritik för att få en mer nyanserad vy.

Eleven som individ nämns mycket i mål och riktlinjer vilket är rimligt då det är en läroplan fokuserad på eleven, men läroplanen ger intrycket och nämner att fokuset är att "i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar" (Skolverket, 1962, s13). Även om läroplanen flera gånger nämner att läroplanen finns till för att skolan med hjälp av hemmet skall utveckla barnet till delar av vårt samhälle. Intressant nog nämns inte

demokrati lika mycket, detta kan ses som intressant då individer idag kopplar ansvarskännande samhällsmedlemmar till individer som är väldigt involverade i vår demokrati. Man kan dock argumentera att skolans fokus har alltid primärt varit på utbildandet och att vara samhällsmedlem är att helt enkelt vara del av samhället. Men samhället på denna tid var främst socialdemokratiskt, man kan se det i hur regeringen skötte sin politik och samhällets attityd.

Gällande socialdemokrati i texten visar den vissa socialdemokratiska drag om man utgår ifrån Oxford dictionary då läroplanen diskuterar elevens värde i demokratin och elevens kunskap i demokratin är viktig, därför är lärandet i läroplanen viktig. Dock nämner inte läroplanen något som kan hade kunnat argumentera kännetecknar socialdemokratin (som till exempel arbetarrörelsen eller ersättandet av kapitalismen). Man kan dock argumentera att dessa typiska idéer om just arbetarrörelse och kapitalism är inte relevant gällande en läroplan och att den tydligaste indikation av läroplanen är socialistisk eller inte ligger i språket och idéer kring jämlikhet och vad skolverket vill att läraren ska lägga fokus. Levine har däremot en mer komplicerad vy av socialdemokrati och beskriver en individs handlingar påverkar alltid en annans det "goda" för en person är uppfyllningen av dessa handlingar och beskriver det som en atoms rörelse (Levine, 1976, s 186) Levine argumenterar att socialdemokrati är det är vänstra delen av den typiska liberalism som försöker ersätta kapitalism. Dock nämner han inte folkets roll eller några direkta symptom för socialdemokrati inom institutioner vilket försämrar hans bok i rollen kring analysen av läroplanen. Levines beskrivning av individens handlingar kan dock tas upp, läroplanen tar upp flera gånger hur skolans roll är att ge eleven kunskap som hen senare kan använda för att bli en positiv del av samhället. Utöver det nämner läroplanen "Samlivet i det demokratiska samhället måste utformas av fria och självständiga människor. Men friheten och självständigheten får inte utgöra självändamål" (Skolverket, 1962, s 18). Genom denna del av läroplanen och Levines beskrivning av människans goda handlingar socialdemokratiskt kan man argumentera att läroplanen förmedlar i vissa drag en socialdemokratisk vy och politik. Sedan kan man argumentera om den är socialdemokratisk för att vara socialdemokratisk eller om det är för att det "svenska samhällets" värderingar som läroplanen vill förmedla. Men sammanfattningsvis har den bitar som kan tolkas som politiska (socialdemokratiska) och att språket har sina spår i 60-talets politiska språk. Dock kan idéen om att den är socialdemokratiskt understödjas genom fokuset på jämlikhet och samverkan som läroplanen understryker flera gånger. Detta ideal är något som socialdemokrati lägger stort fokus på och främjar. Men det går även att argumentera att det inte går att vara helt opolitisk då riksdagen och regeringen bestämmer skolverkets roll.

5.2 Läroplan 2022

När det kommer till 2022 års läroplan så visar det sig att dess värdegrund vilar på den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism, framförallt gällande rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. En 'god medborgare' tolkas alltså här som en demokratisk sådan, med stor respekt för både de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna som det svenska samhället vilar på (Skolverket, 2022, s. 5). Det menas här att skolan, inom ramen för detta, även ska gestalta och installera tron på människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet; alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan människor och de Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter hos eleverna. (Skolverket, 2022, s. 5). Detta skulle kunna analyseras till att mena 'demokrati' som att vara just en klassisk socialdemokratisk sådan, det vill säga en demokrati som genomsyrar inte bara den politiska sfären utan även de gällande både ekonomi och samhälle. Denna tolkning verkar dock vara tveksam, eftersom detta inte är den allmänna synen på ordet demokrati i dagens samhälle, vilket borde göra att en sådan definition skulle ha stått mer exakt nedskrivet i textens innehåll. Man kan dock däremot göra liknande antaganden gällande uttalandet om "... mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på." (Skolverket, 2022, s. 5) Då det är mycket mer allmänt vanligt att mena att det svenska samhället vilar just på dessa gamla socialdemokratiska principer i och med dess 'födelse' ur folkhemmet och dess principer. Detta kan man även se tydligare i antagandet att det inte är "... tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet." (Skolverket, 2022, s. 8) Då man här ser hur man förmedlar att samhällssfären 'skola' ska styras genom en intern demokratiskt process, och alltså att detta inte endast ska vara någonting som hör till endast den 'politiska' sfären. Går man sedan vidare till sida tio där de tar upp hur "Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället." (Skolverket, 2022, s. 10) kan man även här se hur denna demokratiska process inte bara intar samhällssfärer utav 'skola' utan även den i hemmet. Historiskt sett har även denna 'privata' del av samhället blivit mer diskuterad i socialdemokratin med tal om kvinnors roll i samhället, och man kan här tydligt se hur detta implementeras in i det demokratiska samhället. Detta blir även tydligt i hur de tar upp att "Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan." (Skolverket, 2022, s. 10), då man ser hur även det som sker i hemmet verkar anses vara en del av den allmänna sfären enligt denna läroplanen.

Ett tydligare exempel på läroplanens socialdemokratiska drag är även att “Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.” (Skolverket, 2022, s. 6), i och med teorins starka koppling till jämlikhet, i form av resurser i olika slag över, “marknadsstyrda” versioner av upplägg inom välfärden. Man kan dessutom se tecken på socialdemokratiska ideologier på sida sex där det tas upp att “Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.” (Skolverket, 2022, s. 6), någonting som är mycket viktigt för socialdemokratin när det kommer till att fördela resurser till de som är mest behövande utav dem i samhället. En tydlig förändring från 1962 är dock hur skolans uppdrag enligt 2022 års läroplan nu även går ut på att förbereda eleverna för att leva och i en värld med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt genom att förmedla de beständiga kunskaper alla i samhället behöver, i och med samhällets förändring i takt med digitaliseringen. Eleven ska enligt denna ha en stor förståelse för hur digitaliseringen påverkar både individen och samhällets utveckling, samt att de ska förstå sig på både möjligheterna och riskerna utav att använder sig utav digital teknik. Kort sagt ska eleverna enligt läroplanen när de går ut grundskolan under denna punkten alltså ha utvecklat en allmän digital kompetens. (Skolverket, 2022, s.9) Någonting som det pekas även i och med detta på många ställen är att kunna kritiskt granska information och att inse konsekvenserna av olika alternativ. (Skolverket, 2022, s. 7) Detta sätter ytterligare krav på en ständig omprövning av verksamheten genom att resultat följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas om och om igen i ett “... aktivt samspel mellan skolans personal och elever i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.” (Skolverket, 2022, s. 10), vilket återigen kan kopplas till demokratis genomsyrning av hela institutionen. Dessutom skulle man även kunna tolka “Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik.” (Skolverket, 2022, s. 9) på ett liknande sätt, det vill säga att det delvis skulle vara menat som att detta inte ska vara ett privilegium för de av högre ekonomisk status, vilket mycket är viktigt inom den socialdemokratiska teorin. Om man även går vidare till “... förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.” (Skolverket, 2022, s. 5) och “I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas.” (Skolverket, 2022, s. 9) kan man här med ett socialdemokratiskt synsätt peka på att just dessa saker är mycket viktigt för att skapa solidaritet mellan folket vilket är grundläggande för att få fram den klassövergripande socialdariat som socialdemokratin merar behövs för att skapa demokrati på alla sfärer i samhället.

Men det läggs dessutom även större fokus på hälsa i 2022 års läroplan. Skolan ska enligt denna nämligen även sträva efter att erbjuda alla elever en daglig fysisk aktivitet (Skolverket, 2022, s. 10) och hälsofrågor ska uppmärksammas för att skapa hälsosamma och medvetna individer och medborgare i samhället. (Skolverket, 2022, s. 9) Det finns dessutom i detta fokus på elevers utveckling av kunskap gällande sexualitet, samtycke

och relationer; detta för att främja en hälsa och ett välbefinnande samt att utveckla möjligheterna för individen att göra självständiga och medvetna livsval. (Skolverket, 2022, s. 8) Detta skulle möjligtvis kunna kopplas till en mer individinriktad politik, och därav en med mer liberala drag. En annan förändring är den stora tyngden på kultur som tas upp i 2022 års läroplan. Det står nämligen här om hur "Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa." (Skolverket, 2022, s. 7) Detta menar vi visar tydligt på de politiska förändringar som skett efter globaliseringen, då det nu läggs en mycket stor tyngd på att utveckla elevers förmåga att leva i och se värdena som ligger i en kulturell mångfald, medvetenhet, sin egna och det gemensamma kulturarvet. (Skolverket, 2022, s. 5) Det menas i nämligen i denna läroplan att en trygg identitet tillsammans med förmågan till att förstå sig på och leva sig in i andras villkor och värderingar är mycket viktigt för alla individer som lever i ett samhälle. Det framställs även att skolan utöver en utbildningsplats även är både en social och en kulturell mötesplats, vilket skapar både en möjlighet till och ett ansvar för detta, och att skolan delvis därför ska främja och vara öppen för skilda uppfattningar och tydligt belysa betydelsen av personliga ställningstaganden hos elever. (Skolverket, 2022, s. 6) Här kan man verkligen se nyare idéer som lägger fokus på kultur, nation och individuell identitet vilka inte är lika starkt socialdemokratiskt kopplade utan snarare med stor chans påvisar delvis globaliseringens förändringar påverkan i politiken i form av nya idéer och fokus.

Går man sedan vidare kommer vi till att "Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling." (Skolverket, 2022, s. 9), någonting som är tydligt kopplat till miljöpolitik, vilket på den politiska skalan tenderar att vara mer vänsterorienterad, och i socialdemokratin som exempel tenderar att kopplas till problemen med den fria marknaden. Det finns även mycket tal om jämställdhet i läroplanen, som till exempel på sida fem där de tar upp "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla." (Skolverket, 2022, s. 5) Detta skulle kunna anses vara mycket kopplat till socialdemokrati med tanke på hur stark betoning vänsterpolitik tenderar att lägga på kvinnors rättigheter och hur dessa maktstrukturer samspelar med ekonomiska sådana. Man talar dessutom mer explicit om just att denna ojämlikhet är kopplat till maktstrukturer i samhället då man menar att skolan därigenom ska "... bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas." (Skolverket, 2022, s. 8) Man kan även se hur detta möjligtvis även utvidgas att ta in andra maktstrukturer, vilket man kan se i fokuset på saker som nolltolerans mot till exempel rasism i hur "Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter.

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.” (Skolverket, 2022, s. 5) Något man även kan se spår av på till exempel sida tretton där de tas upp hur elever ska ha “... fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia,” (Skolverket, 2022, s. 13) Detta skulle dock å andra sidan även kunna bero på en liberalisering av politiken. Just i denna läroplan är det nämligen även mycket stark betoningen på den unika individen, med meningar i liknande form som “...ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,” (Skolverket, 2022, s.14). Något som tenderar att ha mer liberala kopplingar, och skulle kunna tyda på en liberalisering av socialdemokratin i sig eller av mer liberala tendenser i andra politiska partier som varit medverkande landets styrning under året denna läroplan skrevs.

Även upplägget av 2022 års läroplan, med fokus på mål och riktlinjer, skulle kunna ses som en sådan liberaliseringsprocess. Då styrande eller regler i form av mål och riktlinjer med stor chans är mycket kopplande till utvecklingar som skett även på andra sektioner av samhället sedan åttiotalet och framåt med det så kallade ‘New Public Management’ och med fokuset på just “...kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.” (Skolverket, 2022, s. 5) skulle man kunna tolka som att man, i och med att det under senare historia inte varit lika enväldigt och behövt skapa koalitionsregeringar, kunnat bli påverkad utav en särskild betoning på nation och religion av andra partier.

Diskussion

6.1 Diskussion

Under analysens gång märkte man ganska snabbt att även om texten skrevs 1962 och under en tid då socialdemokratin fanns i nästan allt i vår vardag, kan man argumentera att den inte är överdrivet politiskt. Man kan se att läroplanen 1962 förmedlar den socialdemokratiska värdegrunden (jämlighet, samverkan, solidaritet och kamratskap) om hur en individ i samhällets utbildning skulle se ut. Men just typiska socialdemokratiska begrepp som arbetarrörelsen är markant borta. En individ skulle kunna argumentera att dessa begrepp inte finns med då det inte är relevant till skolgången. Vilket man delvis kan hålla med om men man skulle även kunnat säga att om läroplanen var väldigt politisk hade skaparna (skolverket) säkert försökt vinkla den mot kapitalism och de mer borgerliga värdena. Gällande teorin var det svårt att applicera dem på just läroplanerna, delvis då läroplanerna brukar försöka vara opolitiska (kan man argumentera), men även att båda teorierna fokuserar på socialdemokratin i sin helhet, arbetarrörelsen, folket och kapitalism. Detta är inte ett problem i sig men det försvårar analysen och gör att stor fokus av analysen blir på lingvistik och socialistiska begrepp. Resultatet är förvånande och till viss del inte det. Det förvånande kan man argumentera är att läroplanen inte är mer politiskt vinklad, den skrevs under tiden Sverige var vid sin socialistiska höjdpunkt 1932-76, Socialdemokraterna under denna tid hade bara förlorat att sitta i regering en gång och det var 1936 (Riksarkivet, u.å). Man kan se till viss del att det var den första läroplanen som någonsin gjordes, mycket av det som de beskriver att eleven ska kunna och uppnå verkar idéellt i vissa drag, som till exempel att föräldrarna ska skapa föräldraföreningar för samhörighet och gemenskap och det skall man även fokusera med gällande eleven. Dessa handlingar som föräldrarna skulle kunna göra låter som en väldigt socialdemokratisk tanke, individer i samhället skall hjälpa varandra och bidra till samhället, men faktumet är att en förälder som jobbar full tid hade troligtvis haft svårt att prioritera både föräldra gemenskap och arbetsplatsen. Frågan är just hur läraren skulle kunna genomföra detta, även om lärandet är källan till utvecklingen av eleven är det kanske svårt för läraren att konkret genomföra detta. Men som nämnt innan är samhörighet, demokrati och bidraget till ett "bra" samhälle viktiga begrepp i både socialdemokratin, men även de traditionella svenska värdena. Dock kan det sägas att dessa "svenska värdena" skapats av socialdemokratin som var så prevalent i Sverige under 1900-talet. Läroplanen nämner även att "Skolans elevvårdande uppgifter är många, och de kan fullgöras endast genom samverkan mellan alla dem, som har erfarenhet av och ansvar för eleverna" (Skolverket, 1962, s 21). Denna del kan dock ses som ett kontraargument i att det kanske inte hur eleverna skall läras politiskt men som tagits upp tidigare, dessa bitar av läroplanen målar upp att man skall ge eleven en värdegrund som är socialdemokratisk/svensk och framförallt tolkning av samhörighet och samverkan.

Gällande 2022 års läroplan så är värdegrunden inte lika tolkbar kopplad till socialdemokrati eller 'svenska värden' utan är mer allmänt till respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna som samhället vilar på, vilket skulle kunna peka åt både ett liberalt eller ett socialdemokratiskt sätt, beroende på tolkningen av hur "demokrati". Det sägs här även att skolan ska fostra individer som ska kunna delta i samhällslivet i en "ansvarig frihet", något som verkar ha en mer liberal klang. Gällande att det tas upp att det är skolans och hemmets roll i att utveckla eleverna till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarstagande individer och medborgare (Skolverket, 2022, s. 9), kan man dock se socialdemokratiska och allmänt vänsterinriktade tankar om hemmets plats i den offentliga sektorn, och angående att vårdnadshavare enligt denna ska få kännedom om vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och de själva har då de har rätt till inflytande och påverkan genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan man möjligtvis se hur den klassiska socialdemokratin menar att demokratin ska vara en del av samhälls sfären. Läroplanen detta året pekar nämligen på att det är inte tillräckligt att bara i förmedla kunskap om de grundläggande demokratiska värderingarna i samhället, utan att undervisningen själv ska bedrivas efter dessa för att på ett bra sätt förbereda eleverna för att kunna aktivt delta i samhället. Detta för att eleverna ska utveckla en förmåga att utöva inflytande och ta personligt ansvar i samhället (Skolverket, 2022, s. 7), tydligt kopplat till att de ska agera demokratiskt i samhället. Det läggs dessutom i detta även extra fokus på att utveckla både jämställda roller och tankar hos eleverna. Med detta menas det att skolan till exempel ska både synliggöra och motverka könsmonster som begränsar lärande, val och utveckling genom att organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt utvecklar sina intressen med samma möjligheter oberoende av könstillhörighet. (Skolverket, 2022, s.6), någonting som utvecklats till att bli en mycket stor fråga i vänsterriktad politik de senaste decennierna, där det ofta talas om hur dessa maktstrukturer samspelar med dem på den ekonomiska sfären. Att utbildningen enligt denna läroplan ska präglas utav respekt för människors olikheter och intolerans mot till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, där ingen ska utsättas för diskriminering i samband med kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, könsöverskridande identitet/uttryck, sexuell läggning, ålder, funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling (Skolverket, 2022, s. 5) skulle dock återigen kunna tolkas till att ha antingen socialdemokratisk eller en liberal grund, och med tanke på inflytande hos de andra partierna utöver socialdemokraterna, sant som en möjlighet av en liberalisering av den socialdemokratiska politiken, skulle det med stor sannolikhet mycket väl kunna handla om både och. Det läggs dessutom ett större fokus på individen och dess unikheter i samspel, samtidigt som man fortfarande har stort fokus på eleven som en del av samhället, vilket möjligtvis skulle kunna tyda på att läroplanen idag blivit mer socialliberal i sin politik.

6.2 Jämförelse

Läroplanerna har sina likheter men även skillnader, den största likheten är självfallet fokus på jämlikhet och demokrati vilket är något båda läroplanerna lägger vikt vid. Utöver det är de främst annorlunda varandra och individen som läser igenom båda märker troligtvis att tiden mellan dess skrivning är lång. Den största indikatorn är troligtvis språket, lgr 62 använder ålderdomligt språk medan lgr 22 använder modernt språk. Värdegrunden som läroplanerna vill förmedla är också annorlunda, lgr 62 lägger fokus på kamratskap och elevens utveckling medan lgr 2022 fokuserar även på mer moderna koncept som hållbar utveckling och att "i skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas." (Skolverket, 2022, s. 9). Det finns dock motargumentet att dessa moderna värdena var problem som man inte insåg var problem när läroplan 62 gjordes, global uppvärmning och hållbar utveckling är till exempel något som bara blivit populärt att diskutera och utbilda om de senaste 40 åren. Som nämnts är även läroplan 62 den första läroplanen som gjorts vilket betyder att mycket av det som nämnts kan ha varit experimentellt i vad som skulle ligga i fokus och att senare läroplaner tagit bort bitar beroende på relevans. Motargument till detta kan dock vara att alla läroplaner utvecklas och förändras och läroplanen 1962 är inget undantag. Man kan även se förändringar som börjar gå mer åt fokus på individens mentala och fysiska hälsa samt mänskliga relationer och sexualitet, vilket skulle kunna relateras till en mer individinriktad politik och därmed en i mer liberala linjer, vilket både skulle bero på en liberalisering i socialdemokratien, men även hur socialdemokratien på senare årtionden haft lika stor ensam makt i belut. Man ser även här en förändring i utvecklingen av en stark betoning på kultur som finns i läroplanen för 2022 i hur det till exempel betonas att "I en djupare mening är utbildning överföring och utveckling av kulturarv - värderingar, traditioner, språk, kunskap - från en generation till en annan." (Skolverket, 2022, s. 7) Detta visar tydligt de politiska förändringar som har skett sedan globaliseringen. Här kan man se nyare idéer inriktade på kultur, nation och individuell identitet, som inte är så starkt socialdemokratiskt sammanlänkade, och med största sannolikhet delvis visar globaliserings förändringarnas inverkan på politiken. Även läroplanernas beskrivning av eleven har förändrats, i läroplanen 1962 nämns det att eleven ska utvecklas för att bli en viktig del av samhället och att bilda kamratskap, medan läroplanen 2022 målar upp eleven som unik och att lärandet ska betona det. Detta visar på en förändring av den mer klassiskt socialistiska "oss" till "jaget" som är en intressant tanke.

Resultat

7.1 Resultat och avslut

Resultatet av detta arbete kan ses på flera olika sätt. Det finns individer som troligtvis skulle argumenterat att resultatet inte ger någon ny forskning och att det inte ger någon specifik indikation av förändring inom socialdemokratien, men det är ett svagt argument. Resultatet visar nämligen att även om regeringar bytts och samhället kan ha förändrats på vissa sätt, som till exempel media och diverse annat, så finns socialdemokratiska värden som jämlikhet, samverkan och demokrati fortfarande med i läroplanerna och nya värden har även lagts till som till exempel hållbar utveckling och fokus på att diversifiera sätt att utbilda och inkludera eleven i sin utbildning. Sedan så nämner dock inte läroplanerna typiska socialdemokratiska motiv som folkhemmet, arbetarklassen och ersättandet av kapitalet, men redan på 60-talet var Sverige ett demokratiskt samhälle och att vinkla läroplaner är någonting som försvagar demokratin och bidrar till ett försämrat lärande, sedan är de dessutom inte relevanta till själva utbildningen. Även om dessa tankar är relevanta i socialdemokratien är det även tankar som inte diskuteras i modern socialdemokrati, arbetarna som prioritet nämns men begrepp som folkhemmet används även på den politiska sfären sällan idag.

Referenser

- Berman, Sheri, 2006, The Primacy of Politics, Cambridge University Press, <https://www.cambridge.org/core/books/abs/primacy-of-politics/swedish-exception/3D593CFFC7DAC0E54DCFA454D46C8F39>
- Levine, Adam, 1976, The Political Theory of Social Democracy. I Canadian Journal of Philosophy, Cambridge University Press, <https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/i40008455>
- Longo, Philip, Overend, Maxwell, 2022, Socialdemokratin i Europa under 2000-talet: Uppgång eller fall?, B-uppsats, Statsvetenskap, Lunds universitet, <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/9084739>
- Freedon, Michael, Stears, Marc (red.), 2013. The Oxford Handbook of Political Ideologies. Oxford: Oxford University
- Regeringskansliet, (u.å.), Sveriges regeringar under 100 år, hämtad via wayback machine då originalet är raderat, <https://web.archive.org/web/20150107175608/http://www.regeringen.se/sb/d/4393>
- Riksarkivet, (u.å.), Per Albin Hansson, <https://sok.riksarkivet.se/sbl/mobil/Artikel/12597>
- Skolverket, 1962, Läroplan för grundskolan: Lgr 62, hämtad via Göteborgs universitetsbibliotek <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/50232>
- Skolverket, 2022, Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet: Lgr 22, <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>
- Socialdemokraterna, (u.å.), Vår historia, <https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/om-partiet/var-historia>